

*Znanstveni skup Gjuro Arnold
u povodu 170. obljetnice rođenja
Zagreb, 19. listopada 2023.
Izvještaj*

U četvrtak, 19. listopada 2023. godine u prostorima Matice hrvatske u Zagrebu održan je znanstveni skup *Gjuro Arnold u povodu 170. obljetnice rođenja*. Organizator skupa bio je Odjel za filozofiju Matice hrvatske, a povod upriličenju događaja bila je obljetnica rođenja Gjura Arnolda, hrvatskoga filozofa, psihologa i pjesnika, koji je prije 170 godina rođen u Ivancu.

Arnold se je školovao u Varaždinu i Zagrebu, gdje je i doktorirao s disertacijom *Etika i poviest* čime je promoviran u prvog doktora filozofije na Sveučilištu u Zagrebu. Radio je kao učitelj u gimnaziji u Zagrebu te muškoj učiteljskoj školi, a kasnije kao redoviti profesor pedagogike te teoričke i praktičke filozofije na Sveučilištu u Zagrebu. Vrijedi spomenuti da je godinu dana obnašao dužnost rektora istog sveučilišta te da je bio član Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti. Nadalje od 1902. do 1909. godine bio je predsjednik Matice hrvatske.

Znanstveni skup započeo je uvodnim govorima predsjednika Matice hrvatske Mire Gavrana i pročelnika Odjela za filozofiju Matice hrvatske Berislava Podruga. U svojim govorima naglasili su važnost Arnoldove prosvjetiteljske misli u vrijeme kada Hrvatska izgrađuje svoje institucije i bori se za svoju »narodnu dušu«.

Usljedila su izlaganja koja su bila podijeljena u tri glavne sekcije – u prvoj su izlagali Bojan Marotti i Daniel Miščin, u drugoj Luka Boršić, Ivana Skuhala Karasman i Vladimir Lončarević, a u trećoj Filip Grgić i Srećko Kovač.

Bojan Marotti prikazao je »Usporedbu Markovićeve i Arnoldova rektorskoga govora«. Radi se o dva govora koji su održani istog dana kao i ovaj znanstveni skup – 19. listopada 1881. godine (Franjo Marković) i 19. listopada 1899. godine (Gjuro Arnold) – a koje Marotti smatra čvorištima hrvatske filozofije. Oba govora karakterizira poziv da se filozofija stavi u službu narodne svijesti. Marković ukazuje na potrebu sakupljanja djela starih hrvatskih filozofa i prevođenje tih djela na jezik razumljiv svima, dok se Arnold zalaže za nužnost filozofije kao ugaonog kamena obrazovnog korpusa tadašnjeg Sveučilišta.

Drugo izlaganje prvog bloka održao je Daniel Miščin. U svojem predavanju »Obzori Arnoldove metafizike« naglasio je veliko značenje metafizike za Arnoldove teme, ali i njegovu osobnost. Uputio je na nerazdvojivost psihologije i

filozofije u njegovoj misli, kao i na mogućnost da je »nerazvijenost stila« kojom je Arnold pisao zapravo metodička autocenzura kojom želi potaknuti buđenje svijesti o mnogo temeljnijim i životnijim pitanjima od pukog teoretiziranja. Stoga, metafizika je ponajprije »područje borbe za dušu«.

Nakon kratke stanke uslijedilo je zajedničko izlaganje Luke Boršića i Ivane Skuhala Karasman naslovljeno »Odvajanje psihologije od filozofije na primjeru Gjura Arnolda«. Boršić je prikazao povijesno-misaoni okvir Arnoldova vremena s posebnim naglaskom na psihologiju i njezinu prvotnu usku povezanost s filozofijom, kao i njihovo kasnije razdvajanje na dvije zasebne discipline. Naveo je kako su u Arnoldovo vrijeme bile dominantne dvije škole psihologije – Wundtova i wurzburška. Skuhala Karasman predstavila je Arnolda kao mislioca koji je bio ukorak s tadašnjim intelektualnim strujanjima koja su uvelike bila usmjerena na proučavanje odnosa filozofije i psihologije. Također je naglasila važnost Arnoldova distingviranja izraza »psihologija« (počiva na metafizičkom pristupu) i »psihofizika« (počiva na eksperimentalnoj metodi).

Vladimir Lončarević izložio je »Duhovnost (u) književnosti i misli Gjura Arnolda«. Arnoldove prozne i poetske tekstove uz narodno-formativnu obilježava i duhovna dimenzija. Ipak, njegovi tekstovi odišu i za njegovo vrijeme stilsko-formacijskom zastarjelošću. Poeziju je želio pisati puku jer je smatrao da na taj način najviše korespondira s njime, čime se je suprotstavio u njegovo vrijeme podosta raširenom larpurlartizmu. Lončarević je naveo dva pojma koja prožimaju i usmjeravaju Arnoldovo stvaralaštvo a to su »duša« (pretpostavka za čovječnost) i »Bog« (pretpostavka za Vječnost), čime je svoja djela obogatio metafizikom i etikom, za koje je smatrao da su *conditio sine qua non* svake književnosti.

Posljednji, treći blok izlaganja započeo je predavanjem Filipa Grgića »Arnold o slobodnoj volji«. Grgiću je kao okosnica poslužila Arnoldova doktorska disertacija *Etika i poviest*, čiju raspravu o slobodnoj volji smatra prvom sustavnijom raspravom na našim područjima o toj temi. Prema Arnoldu, volja je točka gdje se dodiruju povijest i etika te je determinirana dvama elementima: 1. etičkim zakonima (koji nisu kruti, već su promjenjivi i nastali na temelju određene društveno-kulturne paradigme) i 2. motivacijom (slobodnim izborom).

Posljednje izlaganje na skupu održao je Srećko Kovač s temom »Uloga smisla i sadržaja u logici«. Arnold je oštro odvojio logiku od psihologije, dok u odnosu matematike i logike zauzima stajalište logicizma, u čemu se vidi utjecaj Gottloba Fregea. Smatrao je kako pomoću silogistike matematika crpi oštrinu, a logiku smatra svojevrsnim umijećem. Kovač je istaknuo kako se Arnold nije suprotstavljao tada bujajućem tehničkom napretku u logičkim istraživanjima, već ga je uvažavao.

Skup je zatvoren obraćanjem Berislava Podruga okupljenim izlagačima i gostima. Uputio je riječi zahvale te je najavio objavljivanje zbornika radova s ovog skupa koji je bio vrijedan doprinos obilježavanju 170. obljetnice rođenja Gjura Arnolda ali i poticaj za daljnja istraživanja njegove misli i djela.

Bernard Hostić

